

Bjanka Picorno

*Polisena
i njeno prase*

S italijanskog prevela
Ana Srbinović

Ilustrovala
Ana Petrović

ODISEJA
Beograd, 2014.

I DEO
U Kezaluni

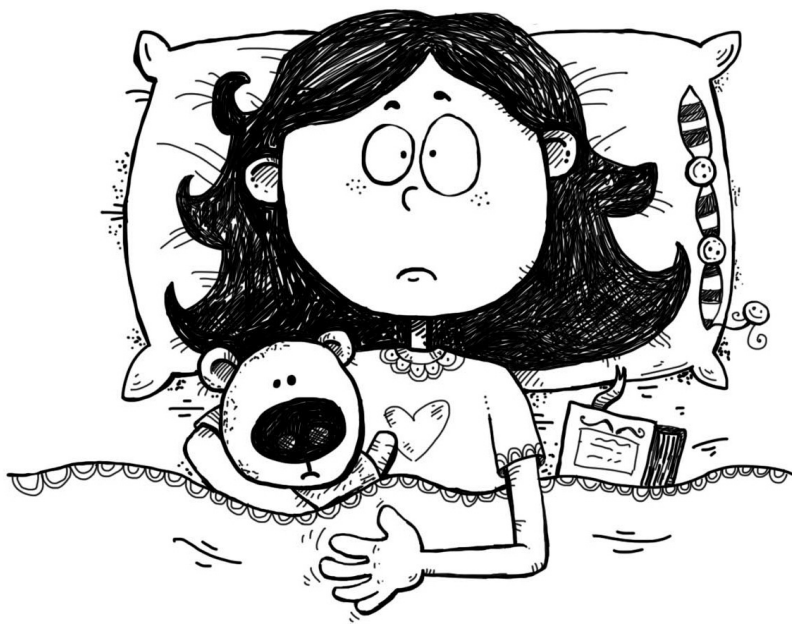

Kao što često rade mnoga deca, i Polisena Đentileski je, za svojih jedanaest godina bezbroj puta zamišljala da zapravo nije ćerka svojih roditelja.

To se, na primer, događalo kada bi je majka, da bi je kaznila zbog nekog nestašluka, poslala u krevet bez večere. Vrteći se među čaršavima, mučena više ljutnjom nego glađu (stara Agnes bi uvek našla načina da joj tutne parče kuglofa pod jastuk), Polisena je davala oduška svom gnevu tako što bi premetala po glavi: „Umreću od gladi. Sutra će me naći mrtvu u krevetu. Jedna tako okrutna žena ne može biti moja prava majka. Tako se sa mnom ophodi zato što, zapravo, nisam njena ćerka već nahoče, ćerka nepoznatih roditelja koju je iz samilosti othranila.”

I, u iščekivanju sna, svaki put bi izmislila drugu priču, u kojoj su njeni pravi roditelji uvek bili veoma imućni i ugledni ljudi koji su je iz nekog razloga izgubili i sada su je tražili di-

U Kežaluni

ljem kopna i mora. I oni će ubrzo doći da je odvedu i osvete se zbog svih nepravdi koje su joj naneli roditelji koji su je usvojili.

Narednog jutra, dok bi sedela za doručkom sa svoje dve mlađe sestre, ne bi se ni sećala tih maštarija. Ili bi joj se njene noćne misli činile smešne i detinjaste. Pretrpljene nepravde, uostalom, nisu bile tako teške: uskratili bi joj kolač ili šetnju kočijom kada bi bila osobito zločesta; ili bi je izgrdili; ili zapretili da neće dobiti novu haljinu za Uskrs ukoliko ne bude pazila onu staru, ukoliko je isprlja ili pocepa suviše grubom igrom, a dobro je znala da za dve godine treba da je nasledi njena sestra Ipolita...

Polisena i njeno prase

Kada bi je prošao prvi bes, Polisena bi se pokajala: vrlo dobro je znala da su se njen otac i njena majka prema njoj ophodili bolje i sa više ljubavi nego što su se prema svojoj deci ophodili ostali roditelji u Kefaluni. Na primer, nikada na nju nisu digli ruku, osim možda ponekog udarca po turu kad je bila sasvim mala. Otac bi joj, kad god bi se vratio sa puta, doneo neki poklon, ne previše skup, ali brižljivo odbran. Poklon bi takođe dobile i dve mlađe ćerke. Majka nikada od nje nije tražila da pomaže u kućnim poslovima, iako je Polisena već bila dovoljno odrasla da može da pomogne i, pre svega, da nauči kako se vodi domaćinstvo.

Ono do čega je njena majka veoma držala bili su časovi, i dok su dve starije ćerke imale nekoliko učitelja, Petronilu je ona sama učila da čita i piše. Polisena i Ipolita su pohađale časove muzike, pevanja, plesa, slikanja, veza i lepog ponašanja, kao sve devojčice iz boljih kuća. Polisena je već počela da uči i aritmetiku, istoriju, gramatiku, latinski i grčki. Učiteljica grčkog joj je objasnila da je njeno ime, „Polisena”, ime jedne od mnogobrojnih ćerki kralja Prijama i da je pogrešno izgovarati ga sa akcentom na „i”, kao što su to ponekad činile sluškinje i pomoćnici u štali. I, krišom od trgovca i sluge, dole u skladištu, tri sestre su učile da voze kola u koja su uprezali mazge i koja su prenosila robu s jednog kraja kraljevstva na drugi.

Polisena je, dakle, veći deo vremena bila prepuna ljubavi prema svojim roditeljima. Volela je svoju majku i bila ponosna na njenu čudesnu lepotu po kojoj je bila poznata u čitavom okrugu. Volela je svog oca, s kojim je bila prisnija nego što je to bio slučaj u ostalim porodicama koje je poznavala, u Kefaluni i okolnim selima.

Međutim, prvom sledećom prilikom – kada bi je tata, na primer, ukorio zato što je bila gruba prema Petronili, ili što

U Kežaluni

je dopustila da mazga pobegne iz štale – Polisena bi počela da mašta da je njen pravi otac zapravo neki princ, a njena majka prelepa princeza koju je neki zli tiranin držao zatočenu u kuli. Polisena je te priče znala iz knjiga i iz priča stare Agnes, budući da joj se u zbilji nikada nije dogodilo da sretne neko nahoče ili princezu od krvi i mesa.

Jednog nedeljnog popodneva Polisena se sa sestrama i ostalim devojkicama iz Kefalune igrala loptom na gradskom trgu. Trgovac i njegova žena su tog dana otišli kočijom u posetu tetki Rozalisi na njeno imanje na selu, ali tri devojkice nisu htele da pođu sa njima, jer je stara tetka nepodnošljivo smrdela na duvan i po svaku cenu je želela da ih poljubi na dolasku i odlasku, uprkos tome što je imala oštre brkove koji su užasno bockali.

U narednim mesecima Polisena će se gorko pokajati što je tog dana odbila da pođe sa roditeljima u posetu tetki. Bilo je stoput bolje biti izboden tetkinim ostrim sivim brkovima i umazan njenom braonkastom pljuvačkom i provesti popodne sedeći nepomičan kao mumija na njenom kauču, nego spoznati tu stravičnu istinu!

U nekom trenutku lopta je, nakon što ju je Petronila nespretno zafrljačila, odletela suviše visoko i pala preko zida

U Kežaluni

u markižev vrt. Iz grupe devojčica razlegao se razočaran žamor. Markižev baštovan bio je poznat kao namćorast starac, koji će verovatno zapleniti loptu i otići da se žali kod njihovih roditelja, kod paroha, kod policijskog komandira, kod sudije, jednom rečju kod svih organa vlasti.

Međutim, Polisena je bez reči zavrnila donji deo praznične haljine, skinula cipelice sa svilenim pertlama i počela da se vere uz stablo glicinije koje je, onako skroz izuvijano, bilo zgodno za penjanje. Bila je to njena specijalnost. Još kad je bila sasvim mala, u njihovom gradiću nije bilo stene ili zida,

krova ili zvonika, stabla ili plasta sena na koji se nije uspentrala. Njena majka bi zabrinuto vikala: „Razbićeš glavu!” Agnes je dizala

ruke ka nebu i zazivala sve svece. Ali dve mlađe sestre bi je s divljenjem gledale.

A Polisena, umesto da se stidi, bila je veoma ponosna na tu svoju veštinu koja je više pristojala nekoj mački ili majmun-

četu nego devojčici iz

dobre kuće. I zato, tog popodneva, kad se domogla lopte, nije mogla da se suzdrži, i, umesto da odmah skoči na zemlju, kočoperno je prošetala po zidu kao po razapetoj žici.

Polisena i njeno prase

Razrogačene oči drugarica, pune divljenja, i njihovi preplašeni povici godili su njenoj taštini. Ali ona zavidljivica Serafina, apotekarova kći, koja nikada nije mogla da je smisli, pogledala ju je s prezirom i dobacila joj svojim tankim i piskavim glasom: „Spusti nos, gospođice! Nemaš razloga da se razmećeš svojom veštinom. Nijedna devojčica iz dobre kuće ne bi svima pokazivala noge kao da je ćerka cirkuzanta. Ali, dabome! Ko zna gde su te našle časne sestre pre nego što su te dale trgovcu i njegovoj ženi.”

Polisena je ostala kao gromom pogođena. To što je ona sama nekoliko puta pomislila da je nahoče, bila je jedna stvar. Ali da je Serafina javno optuži da je ko zna gde nađena... „Smesta povuci to što si rekla!” – povikala je sa zida.

„Ne pada mi na pamet. Svi znaju da su te tvoji uzeli od monahinja iz Betlema.”

„Lažljivice!” – prodrala se Polisena dok se preteći spuštala niz gliciniju.

„Lažljivice!” – povikala je Ipolita, pa je šutnula u cevanicu i opaučila pesnicom u nos apotekarovu ćerku, dok je Petronila zarila zube u Serafininu nogu u svilenoj čarapi.

Ali ova je, jaučući od bola, uspela da se otrgne i otrčala je ka kući.

„Pitaj predstojnicu manastira!” – dobacila joj je pakosno pre nego što je iščezla u kapiji.

Sta će biti sad? Sve devojčice su upitno gledale u Polisenu koja je obuvala cipele. Da li je zaista bila siročić ostavljeno u obrtnoj korpi* manastira?

„Idemo kući”, rekla je Ipolita, uhvativši za ruku stariju sestru koja je bila sva zajapurena od stida.

Dok su hodale ka kući, hiljadu suprotstavljenih misli rojilo se u Poliseninoj glavi. Kako je moguće da u njenim venama ne

* Nekada se u manastirske zidove ugrađivala sprava koja je služila da se razmenjuju stvari kroz zid, a da se osobe koje se nalaze sa različitih strana zida ne sretnu. Izgledala je kao drvena kutija u kojoj se nalazio vertikalno postavljen metalni valjak s velikim uzdužnim otvorom. Pomoću točka sa strane, otvor valjka se mogao okrenuti ka jednoj ili drugoj strani zida, tako da je neko mogao da stavi nešto u „korpu”, tj. valjak, i da zavrti točak tako da se otvor okrene ka suprotnoj strani zida gde bi druga osoba preuzela taj predmet. Najčešće je služila za ostavljanje poklona manastiru, ali se dešavalo i da se tu ostave neželjene bebe. – *Prim. prev.*

Polisena i njeno prase

teče ista krv kao u venama Ipolite i Petronile, kad su svi govorili da tri trgovčeve kćeri liče kao jaje jajetu? A ipak, ako bolje razmisliš, nekih razlika u njihovim crtama lica nesporno je bilo. Prvi utisak je proizlazio iz činjenice da su sve tri bile crnokose i imale smeđe oči. Ali, da li je to bilo dovoljno? Petronila je imala pomalo pljosnat nos na tatu. Dok je Ipolitin bio ravan i strog na mamu. A ona?

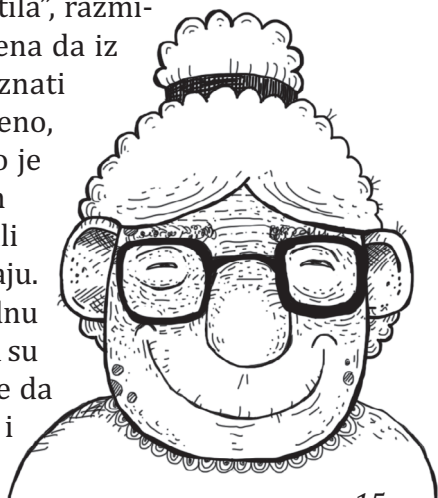
„Polisena ima nos na baku po majci, baku Asaroti, isti istijati”, govorila je Agnes. Šteta što niko nije mogao da proveri tu sličnost, jer je bakino lice bilo do te mere izabrano da je bilo teško odrediti da li su joj oči otvorene ili zatvorene. A početak kose, koja je samo nad Poliseninim čelom rasla u obliku slova V?

Međutim, Polisena i Ipolita su imale toliko slične glasove da čak ni roditelji nisu uvek uspevali da ih razlikuju. A osim toga, Poliseni bi se, kad bi se naljutila, pojavila crvena mrlja između obrva, baš kao tati.

„Nije valjda da veruješ onoj zavidljivici Serafini?” – pokušala je da je uteši Ipolita. „Ako je istina da ceo grad to zna, kako je moguće da ti to niko ranije nije rekao?”

„Iz sažaljenja. Da ne bih patila”, razmišljala je Polisena. Bila je uverena da iz istog razloga nikada neće saznati istinu od roditelja. Ili, bolje rečeno, od trgovca i njegove žene. Bilo je bolje da se navikne tako da ih zove. Niti od Agnes. Ne bi imali srca da je tako strašno razočaraju.

„Čuj, hoćeš li da mi učiniš jednu uslugu?” – upitala je Ipolitu kad su bile nadomak kuće. „Ja ću ovde da vas čekam. Ti idi sa Petronilom i

U Kežaluni

kad naiđeš na Agnes, reci joj: 'Serafina priča unaokolo da je Polisenena ostavljena u pelenama u obrtnoj korpi časnih sestara.' Da vidimo šta će ti odgovoriti."

„Važi”, rekla je Ipolita spokojno. Bila je uverena da će stara dadilja odbaciti kao glupost Serafininu zlobnu tvrdnju i jednom zauvek raspršiti sumnje njene starije sestre.

Agnes ih je sve tri znala od rođenja. Bila je mamina dadilja i poslala je s njom u novu kuću kad se udala. Ako je postojao neko ko bi bez i tračka sumnje mogao da posvedoči o Poliseninom poreklu, bila je to Agnes.

Agnes je sedela sama u kuhinji, jer su nedeljom druge sluškinje odlazile koja na službu, koja u posetu rođacima, koja na igranku. Stara dadilja je, međutim, čitala molitvenik u polumraku, sedeći pored ognjišta, i čuvala kuću. Odmah je primetila da je Ipolita zabrinuta. „Šta nije u redu, golubice? Dođi da kažeš svojoj dadi.”

Ipolita je izgovorila u jednom dahu: „Zamisli da je malo pre ona pakosnica Serafina rekla pred svima da su Polisenenu tati predale časne sestre, koje su je našle u obrtnoj korpi.”

Polisenena nije ostala da čeka ispred kapije kao što je obećala, već je neprimećeno poslala za sestrama i sada je stajala naslonjena na zid u hodniku, iza kuhinjskih vrata. Srce joj je bubnjalo u grudima kao pomahnitalo. Nadala se da će Agnes uzviknuti uz smeh: „Kakva glupost! Serafina je uvek bila lažljivica. Ja sam lično svojim rukama prihvatila Polisenenu kad je izašla iz stomaka vaše majke.”

Čak je i Ipolita bila sigurna da će dobiti takav odgovor. Ali stara Agnes, uhvaćena na prepad, sva se zacrvenela, počela da drhti i zamuckuje, stegnutog grla: „Serafina... ali njoj je samo dvanaest godina! Ko joj je to rekao? Kako je saznala?”

Ipolita se skamenila. Dakle, to je istina? Da je makar mama bila kod kuće da je upita za savet...

Polisena i njeno prase

„Slušaj!” – šapnula joj je Petronila, povukavši je za suknju i pokazavši na vrata. Iz hodnika je dopirao zvuk prigušenih jecaja.

„Polisena!” – uzviknula je Ipolita. Začula je rezak zvuk, metalni, kao da se prevrnula neka kanta, a zatim hitar i ritmičan bat koraka u trku.

„Sve je čula!”

„Dete, čekaj da ti objasnim!” – zagraktala je očajnički Agnes, ustajući s naporom.

Ipolita je potrčala za njom. „Polisena! Polisena! Čekaj!”

Ali hodnik je bio prazan.

Agnes je digla naglavce kuću i skladišta robe. Razaslala je sluge i pomoćnike u potragu po okolnim poljima i šumama. Poslala je ljude na konjima u sva sela u okrugu. Ali Polisena kao da je u zemlju propala.

Pala je noć, ali mesec je obasjavao put koji se pružao poput bele trake duž obronka planine. Polisena je bila umorna. Hodala je više od tri sata i nije znala kada će moći da stane. Znala je samo da taj put vodi u manastir monahinja iz Betlema, ali pošto nikada pre nije tamo bila, nije znala koliko je daleko.

Bila je umorna, žedna, bolele su je noge. Praznične cipelice sa svilenim pertlama nisu bile baš najprikladnija obuća za to noćno pešačenje. Plašila se. Od svake senke bi pomislila da je neki razbojnik u zasedi, od svakog šuštaja da je neka sablast koja je vreba, svako glasanje ptice činilo joj se kao vapaj neke duše iz Čistilišta.

Međutim, morala je da ide dalje. „Pitaj predstojnicu manastira”, rekla je Serafina. Rekla je to iz pakosti, ali to je u suštini bio odličan savet.

Polisena nije više verovala svojim roditeljima, odnosno trgovcu i njegovoj ženi, morala je da se navikne da o njima tako misli. Lagali su je deset godina, sigurno bi je i sada slagali,

Polisena i njeno prase

izmislivši ko zna kakvu priču da opravdaju Serafininu optužbu. A šta ako je nisu lagali... Polisena nije bila u stanju da odbaci taj poslednji tračak nade. Možda je lagala apotekarova kći. Možda je ona sama loše protumačila Agnesine reči. Zašto nije ostala da čuje dadiljino objašnjenje? Možda su njeni otac i majka zaista bili njeni otac i majka, i ništa se nije promenilo. Ali kako da u to bude sigurna?

„Pitaj predstojnicu manastira.”

Polisena nikada nije bila u manastiru, ali Klanjateljice vitlejemske jaslice, to je bilo puno ime njihovog monaškog reda, uživale su veliki ugled u celom okrugu. Skromne, vredne, uvek spremne da pomognu onom ko je u nevolji, vešte u šivenju, vezu i mešenju izvrsnih kolača. Što se predstojnice manastira tiče, kružio je glas da je prava svetica i da nije počinila nijedan greh u čitavom životu, i nikada joj nijedna ružna misao nije okrznila um. Imala je skoro sto godina, ali njen mozak je još uvek bio besprekorno bistar, tako da su mnoge osobe u teškim momentima dolazile da je pitaju za savet. Niko joj nikada nije video lice. Ljude je primala skrivena iza rešetke, slušala je bez pitanja i primedbi, a zatim bi svojim drhtavim staračkim glasom izgovorila samo nekoliko reči koje su, međutim, uvek bile one prave. Kako je tako dobro poznavala ljudsku dušu ako nikada nije izašla iz svog manastira na obronku planine?

Neki su govorili da dobija savete i nadahnuće direktno od anđela, koji, kao što je poznato, lepršaju nevidljivi svuda unakolo i znaju sve što se događa.

Polisena je bila ubeđena da je sveta predstojnica manastira neće slagati. Ako joj bude potvrdila – kao što se duboko u svom srcu i dalje nadala – da je zbilja ćerka trgovca i njegove žene, smiriće se jednom zauvek. Vратиće se kući, zamoliće da joj oprostite, a onda će otići da sačeka Serafinu na izlasku sa časa plesa i tako će je išamarati da će joj se glava vrteti na vratu kao čigra.

U Keĝaluni

Ali ako joj predstojnica bude rekla da ju je neko stvarno ostavio u obrtnoj korpi i da ju je ona liĉno potom predala trgovĉevnoj porodici, neĉe se viŝe nikada vratiti u kuću Đentileskijevih i otići ĉe da traŝi svoje prave roditelje.

Nadala se takoĊe da ĉe joj predstojnica pomoći da reŝi tajnu svog porekla. Nije nemoguće da je saĉuvala povoje izvezene zlatom, neki medaljon sa urezanim plemićkim grbom ili krunom na poklopcu... Uprkos nespokoju koji je osećala zbog nedavnog otkrića, Polisena nije ni na trenutak pomislila da bi mogla biti ĉerka siromaŝnih roditelja. Njeni pravi roditelji morali su neizostavno biti plemićkog roda, ako ne i kraljevskog. Jedino je ta izvesnost mogla da uteŝi Polisenu, nesrećnu zbog pomisli da viŝe nikada neĉe videti mamu, zapravo, ŝenu trgovca, kao i samog trgovca, i Ipolitu i Petronilu, i Agnes i sve ostale sluge i pomoćnike u kući.

Hodala je putem koji se uspinjao, lica vlaŝnog od suza, ali je, po svom obiĉaju, ponovo poĉela da maŝta. I videla je sebe kako se vraća kući u srebrnoj koĉiji koju vuĉe ŝest belih konja, praćena konjanicama i paŝevima, i vojnicima u sveĉanim uniformama sa zlatnim epoletama i perjanicama, i trubama i doboŝima. I sa brdom poklona za celu trgovĉevu porodicu u prtljaŝniku koĉije. Ipoliti ĉe doneti arapskog konjića, crnog kao noć, koji ĉe moći da preskaĉe ŝivice i pliva u reci. Petronili jednu veliku mehaniĉku lutku, od onih koje mogu da se kreću i priĉaju kao da su ŝive... Apotekarovoj ĉerki, pretvarajući se da joj je oprostila, doneće srebrnu kutiju ukraŝenu dragim kamenjem (laŝnim), a kada je Serafina bude otvorila, iz nje ĉe iskoĉiti zveĉarka koja ĉe je ujesti i od ĉijeg ĉe otrova ova potom umreti.

Ove misli su joj pomogle da prevali poslednju deonicu puta, na ĉijem se kraju nalazio manastir: visoke sive zidine bez prozora, nalik kakvoj tvrĊavi; zamandaljena kapija.

„Hoće li mi otvoriti u ovo doba noći?” – zapitala se Polisena, ali je u tom trenutku videla neku senku kako krišom izlazi iz šume i hita ka manastiru. Mesečina je bila tako jaka da je devojčica mogla da razazna siluetu mladog muškarca: seljaka od dvadesetak godina, koji je u visini grudi nosio veliki zavežljaj umotan u tamnu tkaninu.

Misleći da ga niko ne vidi, mladić se približio obrtnoj korpi koja se nalazila u zidu samostana, odmah pored vrata, i zavrteo drveni točak tako da otvor valjka bude okrenut ka njemu.

„Prisustvujem li ja to napuštanju novorođenčeta?” – upitala se Polisena, dok joj je srce snažno lupalo u grudima. Da li je to prst sudbine?

Mladić je pažljivo položio zavežljaj na dno valjka, a zatim ga jednim pokretom zavrteo i tako otposlao njegov sadržaj u unutrašnjost debelih zidina. Začuo se prodoran vrisak. Polisena nikada pre nije čula da dete tako plače.

U Kežaluni

S prezirom je pogledala mladića, koji je sada išao prema njoj, sav veseo, kao da se oslobodio kakvog tereta. Osetila je mržnju. Zašto se na taj način rešio detenceta? Da li se i detetova majka s tim slagala? Šta će biti s njim? Da li će naći neku brižnu porodicu nalik trgovčevnoj? Zar nije čuo, taj zlo-srećni otac, kako neutešno plače njegovo novorođenče, kako očajnički vrišti?

„Treba da se stidite!” – rekla je strogo kad je seljak prošao pored nje. On se trgnuo. Nije je ni primetio u svojoj razdraganosti.

„Eh, da! Treba da se stidim!” – nasmejao se on. „Znam da sam rđavo postupio. A kad moj otac sutra ujutro to primeti, dobro će me izlemati.”

„Mora da je imbecil”, pomislila je Polisenena. „Kako je moguće da o jednom tako ozbiljnom i dramatičnom događaju priča tako šaljivim tonom?”

„Došao sam po noći da me niko ne vidi”, nastavio je mladić. „Ali predstojnica manastira je zaslužila zahvalnost.”

„Zahvalnost?”

„Znaš li ti, devojčice, da Lidija, moja voljena, nije više htela da me vidi? Bio sam očajan. Tada sam došao ovde u manastir i predstojnica me je posavetovala kojim rečima ponovo da osvojim svoju lepoticu, svoju ljubav, svoju majsku ružu. Pomirili smo se i danas smo se verili. Jupi!” – Bacio je uvis šešir i skočio kako bi ga uhvatio u letu.

Polisenena ga je zapanjeno gledala.

„Ona više nije želela da te vidi jer si dobio dete s drugom. A ti si ga, kako bi ti oprostila, napustio, siroto detence. Ali ja sam te videla i svima ću da kažem”, rekla je prekorno.

„Jesi li poludela? O kom detetu pričaš?”

„O onom koje si malopre ostavio u korpi.”

Sveži verenik je počeo grohotom da se smeje.

Polisena i njeno prase

„Dete! Ha, ha, ha! Zar nisi videla da je to prase? Tek rođeno prasence od naše krmače. Ukrao sam ga kako bih ga poklonio predstojnici. Nisam mogao lično da joj ga predam! Naredila bi mi da ga vratim ocu. Ovako će morati da ga zadrži. Može odmah da ga ispeče ako želi. Mlado je i meko. Ili da ga uzgaja i udeblja kako bi od njega napravila salame i kobasice. Iz kog sveta ti dolaziš? Zar nisi u stanju da razlikuješ kmečanje novorođenčeta od skvičanja praseta?”

Polisena nije više znala šta da kaže. Na brzinu se oprostila od njega i potrčala prema kapiji manastira, iza koje je skvičanje sada postajalo sve pro-dornije.

Pokucala je, i vrata je odmah otvorila jedna namrgođena časna sestra, majka vratarka, koja je u naručju držala prasence koje je skvičalo. Bilo je ružičasto i debelo kao neko odojče i iz sve snage se batrgalo.

„Kakve su ovo šale?” – napala ju je časna sestra. „Zar nisi mogla da sačekaj jutro i da ga mirno uručiš majci kuvarici? Sada će razbuditi sve sestre...”

„Nisam ga ja ostavila”, pokušala je da se opravda Polisena. Ali nije htela da oda zahvalnog verenika. „Dok sam dolazila, vide-la sam neku senku kako se udaljava i beži ka šumi. Biće da je to neki dobročinitelj koji želi da ostane anonimn.”

„Šta ti onda hoćeš u ovo doba noći? Zar ne znaš da je za devojčicu tvojih godina opasno da se sama vrzma po šumi?”

U Kežaluni

„Moram da razgovaram sa predstojnicom manastira.”

„Zar je to tako hitno da ne može da sačeka do ujutru?”

„Veoma je hitno.”

„Dobro. Onda idem da je pozovem. Budna je, srećom. Moli se u kapeli za duše pokojnika. Idi da je sačekaš u sobi za razgovor.”

Tutnula joj je prase u naručje, odvela je u jednu veliku odaju i otišla.

U zidu sobe za razgovor nalazilo se prozorče sa gustom rešetkom. Pored njege je bila obrtna korpa manja od one u zidinama manastira, u koju su posetioци ostavljali svoje darove monahinjama: voće, jaja, živinu, brašno, ulje, kako bi se odužili za primljene savete.

„Možda je trebalo da donesem poklon za predstojnicu”, pomislila je Polisena s osećanjem nelagodnosti.

Želela je da se malo sredi, da poravna izgužvanu suknju, da zagladi raščupanu kosu... Ali nije se usuđivala da spusti prase na pod, jer se taman bilo smirilo i sada joj je snažno sisalo prst.

Odaja je bila osvetljena samo jednom petrolejkom okačenom o kuku na zidu.

Čuo se šuštaj iza rešetke i jedan pomalo hrapav glas je upitao: „Šta mogu da učinim za tebe, devojčice?”

„Da mi kažeš istinu”, odgovorila je Polisena.

U Kežaluni

„Ja uvek govorim istinu. Svi bi uvek morali da govore istinu. Šta želiš da znaš?”

„Zovem se Polisenena. Imam jedanaest godina i do danas sam verovala da sam najstarija ćerka trgovca Vijerija Đentileskija. Ali danas po podne mi je Serafina, apotekarova kći, rekla da su me trgovac i njegova žena uzeli ovde u manastiru, gde me je neko ostavio. Je li to istina?”

Iza rešetke se čuo dubok uzdah.

„Je li to istina?” – ponovila je Polisenena, čvrsto stegnuvši prasence.

„Istina je”, rekla je napokon predstojnica.

Poliseneni je jeza prošla kroz kičmu i oblio ju je hladan znoj.

„Ko me je doneo?” – upitala je drhtavim glasom. „Ko su bili moji pravi roditelji?”

„To ne znam”, odgovorila je predstojnica. „Ali bila si umotana u neki čudan prekrivač i pored tebe je, u korpi, bio i jedan kovčežić u kom se nalazilo nekoliko predmeta. Sve sam sačuvala, premda sam se nadala da ti to nikada neće zatrebati.”

„Zašto mi trgovac i njegova žena nikada to nisu pominjali?” – upitala je Polisenena prekorno.

„Zato što ništa o tome nisu znali, niti dan-danas znaju. Njima ih nisam pokazala. Zašto bih? Odmah su te prihvatili i zavoleli kao svoju kćer. Nisu imali nikakvu želju niti potrebu da ti traže druge roditelje.”

„Mogla sam biti ćerka nekog kralja!”

„Ili nekog prosjaka. Srećna si što si odrasla u toj porodici. Voleli su te. Nikada ti ništa nije nedostajalo...”

„Ja želim da pronađem svoje prave roditelje.”

„To je tvoje pravo. Ali to neće biti lako.”

„Uspeću. Sigurna sam.”

Polisena i njeno prase

„U redu. Sačekaj trenutak, idem da donesem prekrivač i kovčežić.”

Polisena je čula staričine korake kako se udaljavaju. Srce joj je snažno lupalo. Još samo nekoliko trenutaka i konačno će videti povoje izvezene zlatom, polovinu medalje, kraljevski pečat... Ali uzbuđenje se mešalo s nekim tupim bolom, kao od kakvog tek primljenog udarca koji će istinski boleti tek posle nekoliko sati.

Izvesnost da Vijeri i Đinevra Đentileski nisu njeni roditelji, da Ipolita i Petronila nisu njene sestre... Ne više sumnja, već izvesnost, zajamčena svetošću predstojnice manastira, učinila je da se oseti samom na svetu, napuštenom, skoro nevidljivo, uprkos euforiji izazvanoj tim drugim velepnim nadama.

„Evo!” – rekla je predstojnica i zavrtela točak na obrtnoj korpi. Polisena je u valjku ugledala parče tamne tkanine presavijene nekoliko puta i jedan kožni kovčežić izlizan na ćoškovima. Htela je da ih uzme, ali obe ruke su joj bile zauzete prasetom koje je držala u naručju.

Iza rešetke se začuo promukli smeh: „Da li je to poklon koji si meni donela, ta tako glomazna životinja?”

„To jeste poklon za vas, ali nisam ga ja donela. Gde mogu da ga ostavim?” – upitala je Polisena, nestrpljiva da prouči svoje novo blago.

„Spusti ga na pod. Zavolelo te je i neće daleko otići.” Polisena je poslušala, a zatim je gramzivo šćepala kovčežić.

„Čekaj. Nemoj da ga otvaraš”, rekla je predstojnica manastira. „Naredila sam sestri Zelindi da te ove noći ugosti u jednoj od naših ćelija. Moći ćeš sve na miru da pregledaš kad ostaneš sama. Ja moram da se vratim u kapelu na molitvu. Laku noć.”

„A prase? Kako da vam ga dam? Vaše je. Da li da ga stavim u korpu?”

U Kežaluni

„Ne. Zadrži ga. To je moj poklon tebi. Moraćeš da pređeš dug put i trebaće ti novac. Možeš da ga prodaš na prvom imanju na koje usput naiđeš. Laku noć. I srećno.”

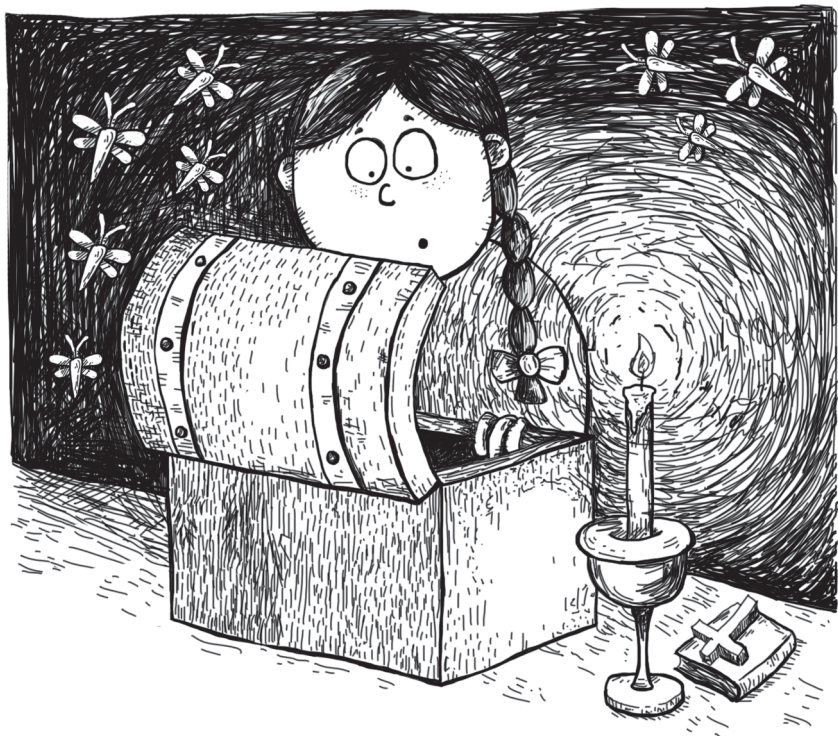
„Mnogo vam hvala”, rekla je Polisenka, setivši se časova iz lepog vaspitanja. Ali to je rekla u prazno jer se stara predstojnica već bila povukla.

Čim je ostala sama u maloj monaškoj ćeliji, Polisena je požurila da otvori kovčežić. Sestra Zelinda joj je ostavila šolju mleka s malo hleba i parčence sveće koja je širila nisku treperavu svetlost. Spustila ih je u udubljenje u zidu, budući da je jedini komad nameštaja u ćeliji bio uzan i tvrd krevetac prekriven pohabanim ćebetom. Na taj krevetac Polisena je položila svoje blago, dok je prase krenulo u obilazak sobe kako bi iznjuškalo sve čoškove, ali se svaki čas vraćalo da se protrlja o njene noge.

Još dok ga je nosila, Polisena je primetila da je kovčežić veoma lagan, ali kad ga je otvorila, njen prvi utisak, na toj treperavoj svetlosti, bio je da je prazan. Ali onda je, na njegovom dnu, ugledala nekoliko predmeta koje je pažljivo izvadila i poređala jedan pored drugog na ćebe.

Nisu nimalo ličili na ono što je očekivala da će naći; nije bilo nikakvih povoja niti čipki, nikakvih medalja, nikakvog

nakita, nikakvih pergamenata sa šifriranim porukama. Jedini predmet koji je pomalo ličio na znakove prepoznavanja o kojima je Polisena čitala u romanima bio je privezak od korala u obliku ribice, skromno okovan srebrom. Na prvi pogled je ličio na jedan od onih rošćića koji donose sreću, ali kad se pažljivije zagledala, videla je da je zapravo reč o ribici. Glava, peraja i rep bili su brižljivo urezani u prelepom sjajnom i jarkocrvenom koralu. Ali koliko god da ga je Polisena primicala svetlosti sveće i naprezala oči, nije uspela na njemu da nađe nikakav datum, nikakav natpis, ni jedno

Polisena i njeno prase

jedino slovo, niti bilo kakav znak koji bi upućivao na neko mesto, neki datum, neku osobu.

Tu je zatim bilo i parče crnog platna, krutog od prljavštine, iskrzanih ivica, sa svetlosivkastom mrljom s jedne strane. I, na kraju, jedna čarapa od crvene svile. Muška čarapa, duga do kolena, kakvu nose kicoši. Ali crvena? Polisena nikada nije srela nikoga ko je nosio čarape te boje, niti je ikada videla takve čarape među robom svog oca, odnosno svog bivšeg oca, trgovca Đentileskija.

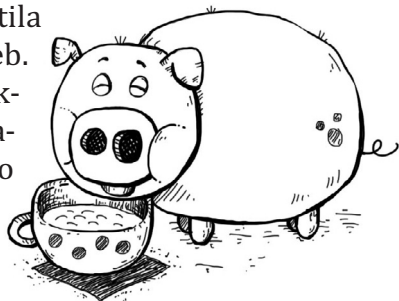
S oklevanjem je odmotala prekrivač od sive štrikane vune i videla da to zapravo nije prekrivač, već pre nekakva uska i veoma dugačka traka sa svetlijim i tamnijim prugama sive. Koje je novorođenče ikada bilo umotano u tako grube povoje, tako nehigijenske, tako hrapave za njegovu nežnu kožu?

Ništa joj nije bilo jasno. Ako ju je neko ostavio u korpi manastira stavivši pored nje te predmete, verovatno je to učinio s jasnim ciljem. Ali kojim?

Klečala je više od sata pored kreveta, s laktovima naslonjenim na cebe, posmatrajući sadržaj kovčežića kao da bi njen nepomičan i prodoran pogled mogao naterati predmete da otkriju svoju tajnu.

Oči su joj se sklapale od umora, i bila je gladna, zato što od ranog jutra nije ništa stavila u usta. Ali kada je podigla šolju mleka, osetila je mučninu koja joj je iz stomaka krenula ka ustima. „Suviše sam uzbuđena“, pomislila je.

Coktanjem je pozvala prase, spustila šolju na pod i unutra nadrobila hleb. Životinja je s apetitom jela, tiho grokćući od uživanja. Taman što je polizala dno šolje kad je fitilj sveće zacvrčao i plamen se načas u agoniji rasplamsao, a zatim se ugasio.

U Kefaluni

Uzdahnuvši, Polisena je pipajući uzela privezak, platno, čarapu i vuneni povoj i vratila ih u kovčežić. A zatim se, onako odevena (da ju je Agnes samo videla!), ispružila na krevet, misleći da će od silnog umora istog trena zaspati.

Ali joj san nikako nije dolazio na oči. Hiljadu zbunjujućih misli, hiljadu pitanja prolazilo joj je kroz glavu, poput oblaka koji promiču olujnim nebom. Pre svega, koje je njeno pravo ime? „Polisena” se zvala njena baka po mami, baka Asaroti, i naravno, usvojivši je, trgovčeva žena joj je nadenula to ime u znak poštovanja prema majci. Ali, pre toga, oni „Drugi”, njeni pravi roditelji, kako su je zvali? I kako su uspeli da je izgube?

Polisena nije htela da veruje da su je svojom voljom napustili. Verovatno je bila ukradena iz kolenke i krišom odnesena. Ali ko ju je ukrao? I zašto? I koliko je dana ili meseci tačno imala kada su je rastavili od njene prave porodice?

Znala je da je naučila da hoda kada je već bila u kući Đentileskijevih, jer ne samo Agnes i njena maj..., gospođa Đinevra, već su i susedke često prepričavale smešne epizode vezane za njene prve korake, kao onaj put kad je Polisenu pojurila ćurka zato što ju je povukla za rep.

A osim toga, pitala se iz kog bi razloga dvoje mladih supružnika koji su mogli da imaju svoju decu, kako su kasnije pokazala rođenja Ipolite i Petronile, išli u manastir da usvoje neko nepoznato nahoče.

Ležala je u mraku širom otvorenih očiju i sećala se niza epizoda iz svog života provedenog u kući u Kefaluni. Svađa i igara sa sestrama, časova muzike, šetnji pešice i kočijom, žetvi, procesija za Veliku nedelju na kojima je Petronila bila obučena kao anđeo i zakačena užetom za koplje na kom se vijorila zastava... Sitnih detalja, koji, međutim, kao da su se gubili u nekakvoj gustoj magli.

Polisena i njeno prase

A zatim, kroz glavu su joj prolazile slike koje je poznavala samo iz knjiga i pripovedanja na poselima: zamak s kulama, napušteni presto, kraljica u crnoj odori u znak žalosti, prazna kolevka okupana suzama...

U nekom trenutku tokom noći osetila je kako cvokoće od zime, uprkos tome što je bio juli, i tako je sišla s kreveta, uzela prase i čvrsto ga zagrlila ispod tankog ćebeta.

Dva-tri puta joj je prošla kroz glavu primamljiva misao: „Sutra ujutru ću se vratiti kući u Kefalunu. Baciću kovčežić u reku i napraviću se kao da ništa nije bilo.”

Bila je sigurna da bi je dočekali raširenih ruku. Bila je sigurna da je traže i da Petronila plače dozivajući njeno ime. Svi bi bili presrećni da se vrati.

Ali nije mogla da se vrati. Morala je neizostavno da otkrije čija je ćerka, ko su njeni pravi roditelji.

II DEO
Điraldijeva družina i
njene Cirkuske životinje

U šest izjutra sestra Zelinda je došla da probudi Polisenu. Donela je još jednu činiju toplog mleka, dve velike kriške hleba i zavežljaj umotan u veliku platnenu salvetu. „Malo za liha za put. Od predstojnice manastira.”

Polisena je zahvalila, a onda, kao što je učinila i prethodne večeri, nadrobila krišku hleba u mleko i dala kašicu prasetu, koje je odmah pohlepno u nju zagnjurilo svoju ružičastu njušku. Drugu krišku je htela ona da pojede, ali je shvatila da joj je stomak još uvek skvrčen. I tako ju je vratila u zavežljaj s drugim namirnicama. Znala je da nije pametno krenuti na put praznog stomaka, ali nije bila u stanju ništa drugo da proguta osim sopstvene pljuvačke. Štaviše, činilo joj se da će povratiti.

„Proći će me”, pomislila je, nadajući se da će je svež jutarnji vazduh okrepiti.

Uprkos tome što je čitave noći lupala glavu i preklinjala sve anđele i sve svece na nebu da je nadahnu i prosvetle, ne-

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

sporno je bilo da nije znala odakle da započne svoju potragu. Ni onaj čudan prekrivač, ni onih nekoliko predmeta koje je našla u kovčežiću nisu je navodili ni na kakav trag niti su joj išta govorili.

„Usput će mi već nešto pasti na pamet”, zaključila je. Nije svakako mogla da ostane u manastiru čekajući da se dogodi čudo! Uz rizik da se Ipolita seti poslednje Serafinine rečenice i čitava porodica Đentileski zupuca gore da je traži kako bi je vratila kući.

I tako je uzela zavežljaj sa namirnicama i prebacila ga preko ramena. Uzela je prase pod jednu mišku, a kovčežić pod drugu i izašla iz ćelije. Oprostila se od majke vratarke koja joj je otvorila kapiju zveckajući ključevima, i uputila se ka šumi. Zašto baš ka šumi? Pa zato što je to bilo u suprotnom pravcu od gradića i trgovčeve kuće.

Nije napravila ni nekoliko koraka kroz šumu kad je čula zvuk daira. Bila je to neka muzika s naglašenim ritmom koji je mamio na ples. Prase je počelo da se koprca, pokušavajući da joj se izmigolji iz ruku i siđe na zemlju. Polisen ga je čvrsto stegla: nije želela da ga izgubi. Potom se znatiželjno uputila ka proplanku odakle je dopirala muzika. Odlučila je da bude oprezna i da se ne pokazuje prva, i tako se zaustavila iza jednog grma lešnika i izvila vrat da pogleda, budući da nije mogla da razmakne grane rukama.

Polisena i njeno prase

Ali ono što je videla raspršilo je svaki strah.

„Lukrecija!” – povikala je. „Lukrecija iz Điraldijeve družine!” – I, napustivši svaki oprez, izašla je iza grma.

Mora da je čudno izgledala – jer se plavokosa devojčica koja je svirala daire kako bi podstakla na ples jednog mladog medveda, okružena grupom drugih životinja koji su u tišini prisustvovala toj sceni, ukočila sa instrumentom u vazduhu i zapanjeno je pogledala – kao da nisu ona i njeni drugari bili neobična pojava već Polisena.

„Jeste li to stvarno vi?” – počela je da zamuckuje, ponizno se naklonivši. „Vi, starija sestra gospođice Ipolite? Ćerka gospodina Đentileskija, Bog ga poživeo...”

„Ne moraš više da me zoveš gospođica”, rekla je Polisena, „budući da gospodin Đentileski nije moj otac. Možda ću u najskorije vreme otkriti da sam princeza, i u tom slučaju ćeš me zvati ‘Vaše visočanstvo’. Ali za sada sam samo nahoče.”

Na tu vest plavokosa devojčica je razrogačila oči.

„Nahoče?!”

Polisena joj je ukratko objasnila kako stoje stvari. „I tako sada ne znam čija sam ćerka”, zaključila je. „Krenula sam na put da to saznam.”

„Na koju stranu ste... na koju stranu si krenula?” – upitala je Lukrecija, odmah prilagodivši govor Poliseninom novom društvenom položaju. „Možda možemo da idemo zajedno.”

Pas bernardinac je u tom času zalajao kako bi joj privukao pažnju.

„Znam, imaš pravo, siroti Ramiro. Vreme je za ručak”, uzviknula je Lukrecija. „Ali ja nemam ništa da ti dam. Da ste vi psi vegetarijanci, mogao bi da se zasitiš sa malo listova i bobica kao medved i majmuni. A da te je starac naučio da budeš lovac, mogao bi da uhvatiš nekog poljskog miša. Ali

Điraldijeva družina i njene Cirkuske životinje

ti si navikao da jedeš čorbu od hleba i mesa, a to nećemo imati sve do sledeće predstave.”

Pas je tada spustio uši, pomiren sa sudbinom. Polisena je, osvrnuvši se unaokolo, shvatila da maloj putujućoj družini neko nedostaje.

„Gde je stari Điraldi?” – upitala je.

„Umro je. Prošle nedelje”, odgovorila je Lukrecija ravnodušno. „Pao je sa zvonika, na koji se uzverao zbog neke glupave opklade među pijancima. Razbio je glavu, a paroh iz Pontelukara je bio tako velikodušan da je dopustio da bude sahranjen na njihovom groblju. Dobri sveštenik je čak našao jednu udovicu koja je pristala da me primi u kuću kao slušavku. Ali šta bi tada bilo s mojim životinjama?”

„Nemoj mi reći da imaš nameru da nastaviš sama sa predstavama!” – uzviknula je Polisena u neverici.

„Nisam sama. Ima nas šestoro: pas Ramiro, medved Dimitri, guska Apolonija, makaki majmunica Kazilda, šimpanza Lancelot i ja. Điraldijeva družina sa svojim Cirkuskim životinjama u punom sastavu.”

„Ali kako ćete bez starca?”

„Pih! U poslednje vreme taj pijanac nije ni učestvovao u predstavama. Nije radio ništa drugo osim što je ubirao novac kako bi ga posle propio u krčmi. Biće nam mnogo bolje bez njega.”

Polisena je bila sablažnjena njenom ravnodušnošću, nedostatkom osećanja, skoro zadovoljstvom s kojima je Lukrecija pričala o smrti starca. Jedna tako mala devojčica, a već tako zajedljiva!

Istina je da ju je stari Điraldi često tukao, psovao i ostavljao bez hrane kao što je uostalom radio i sa životinjama. Svi su to znali, u Kefaluni i okolnim selima, ali niko se nije usuđivao da se umeša, delom zbog toga što su mnogi sma-

Polisena i njeno prase

trali da je devojčica te kazne verovatno zaslužila, a delom zato što je starac bio naprasit i nasilan takođe i sa neznancima, i pretio je da će napujdati psa i medveda protiv svakoga ko bude turao nos u ono što je on nazivao svojim „porodičnim stvarima”.

Zazirao je jedino od gospodina Đentileskija, i jedino je njemu dopuštao da mu pridikuje zbog načina na koji se ophodio prema Lukreciji. Svi su verovali da je devojčica Điraldijeva unuka, ali to nije bilo tačno.

„Sad kad je on mrtav i više ne može da mi preti da će me zatvoriti u sirotište, mogu da kažem istinu”, objasnila je Poliseni mala skitnica.

Ona nije bila nahoče, već samo siročče, ćerka dvoje siromašnih nadničara iz Močvarnika, umrlih od kuge tokom epidemije koja je opustošila to seoce. Lukrecija je bila jedina koja je preživela epidemiju, i stari Điraldi, koji je jednom godišnje dolazio u taj kraj sa svojom predstavom, spasao ju je u poslednji čas da ne umre od gladi i poveo je sa sobom. To se dogodilo pre mnogo godina. Sada je Lukrecija morala imati oko devet godina – „Kao gospođica Ipolita” – a kako bi zaradila za život, morala je da nauči da bude cirkuzantkinja, da izvodi smešne tačke sa životinjama, da čita sudbinu sa dlana, i mnoge druge stvari koje su ispunjavale divljenjem sestre Đentileski i drugu decu iz Kefalune, kada bi Điraldijeva družina došla da održi predstavu u tom gradiću.

Otkad je Polisen pamtila, starac i devojčica su sa svojim Cirkuskim životinjama svake godine uoči Uskrsa dolazili u Kefalunu, gde bi se zadržali desetak dana i svake večeri priređivali predstavu na glavnom trgu.

Spavali su na tremu crkve, ali bi ih u slučaju hladnog vremena Vijeri Đentileski ugostio u skladištu za robu i kola, u prizemlju svoje kuće, i svake večeri bi im poslao toplu čorbu i hleb. Stara Agnes je gundala svaki put kada im je pripremala hranu: „Gazda ima previše poverenja! Ostaviti ih noću same sa svom onom robom! Čak i ne zaključati vrata! A šta ako nestane džak brašna, ili bala svile?”

Niko nije mogao da je razuveri, čak ni ostale slugе koje su, kao i gazde, imale poverenja u dvoje cirkuzanata. „Pored ostalog i zato što im, kad bi se pročulo da krađu, policija više ne bi dozvolila da održavaju predstave po našim trgovima.”

Polisena i njeno prase

Agnes bi zloslutno odvrtila: „Jednog jutra će nas policija sve naći preklane u krevetu!”

Stvar je bila u tome što nije volela skitnice. Nije volela ljude koji mnogo pričaju. A pre svega joj se nije dopadalo to što su dve mlađe devojčice stalno pokušavale da umaknu njenom nadzoru kako bi sišle u skladište da maze te neobične životinje, iako su sve bile dresirane i naučene da bespogovorno slušaju svog gazdu i njegovu malu pomoćnicu.

„Ali to ne znači da nisu pune buva i vaški!” – gundala je Agnes i uveče bi dugo češljala Ipolitu i Petronilu gustim češljem umočenim u hladno sirće, i palila pored njihove odeće izvesne trave čiji je dim navodno terao tu odvratnu gamad.

Jedino Polisena, zbog časova koji su joj – za razliku od njenih sestara – oduzimali čitav dan, nije odlazila u skladište i nije se družila sa Lukrecijom i životinjama. Ali joj se zato divila na trgu, i dolazila je mnogo puta da vidi predstavu i zavidela joj na njenoj spretnosti i sigurnosti prilikom najtežih i najopasnijih tačaka.

Sada joj je proletelo kroz glavu da je Serafina verovatno mislila na Lukreciju kada joj je rekla: „Nijedna devojčica iz dobre kuće ne bi svima pokazivala noge kao da je ćerka cirkuzanta.”

Kada joj je to rekla? Da li je moguće da je to bilo juče? Poliseni se činilo kao da je otad prošla čitava večnost.

Lukrecija je za to vreme znatiželjno gledala u prase.

„Šta ume da radi?”

„Šta očekuješ da ume da radi? Jede, spava, skviči i težak je kao tuč!” – uzdahnula je Polisena, koja više nije imala snage da ga nosi pod miškom.

„Zar ne ume da hoda?”

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

„Ume. Ali plašim se da ne pobjegne.“

„Kakva glupost! Dresirana životinja nikad da beži.“

„Ali ovo nije dresirana životinja.“

„Pa zašto ga onda nosaš unaokolo kao neko dete?“

„Juče mi ga je poklonila predstojnica manastira u Betlemu. Rekla mi je da ga prodam na prvom imanju na koje naiđem.“

„Prodaj ga meni. To je ono što mi treba da bi tačka sa salonom bila još zabavnija. Lako će naučiti ulogu. Svinje su veoma pametne životinje, znaš?“

Polisena je zadovoljno klimnula glavom, kao da je to bila njena zasluga.

„Daj mi ga“, rekla je Lukrecija ispruživši ruke. Polisena joj ga je s olakšanjem predala.

„Prijatelji!“ – uzviknula je mala skitnica, pokazujući prase svojim životinjama. „Predstavljam vam vašeg novog drugara. Lepo se prema njemu ponašajte i pazite ga. Dajte mu dobar primer.“

Oni su je netremice gledali, pravo u oči, čekajući njen sledeći potez.

„Lanselote, poveravam ga tebi!“ – uzviknula je Lukrecija. I bacila je prase prema šimpanzi, koji je skočio i uhvatio ga u letu kao da je lopta. Majmunica je pokrila rukom oči i počela razočarana da ciči.

„Ali Kazilda, dušice, budi razumna!“ – rekla je nežnim glasom njena mala gospodarica. „Ne možeš da budeš dadilja prasetu koje je duplo veće od tebe. Hajde, dođi da me poljubiš!“

Majmunica joj je skočila oko vrata i počela da joj se umiljava, dok je Lanselot, sav važan, prineo prase prvo psu, pa medvedu, pa guski, kako bi ga natenane onjušili.

„Jesi li videla?“ – rekla je Lukrecija Poliseni. „Već je jedan od nas!“

Polisena i njeno prase

„Koliko ćeš mi platiti za njega?” – upitala je Polisena koja, kao prava ćerka trgovca (bivša ćerka, doduše), nije zaboravila na posao. Lukrecija je prasnula u smeh.

„Nemam ni prebijene pare u džepu. Sve sam potrošila na starčev sanduk. Daću ti... Kažimo da ću ti dati trideset srebrnjaka, ali tek posle deset predstava.”

„Ne mogu toliko da čekam! Moram odmah da nastavim put”, pobunila se Polisena.

„Pa šta? Šta će se promeniti? Već sam ti rekla da ćemo ići istim putem.”

„U kom ti pravcu ideš?” – upitala je Polisena nepoverljivo.

„A ti?”

Polisena nije htela da prizna da nema pojma kojim putem treba da krene. I zato je neodređeno mahnula rukom prema planini.

„Tamo je sad poprilično hladno”, primetila je Lukrecija. „Ta ljupka svilena haljinica ne deluje mi baš prikladno. Zar nemaš ništa toplije da obučeš? Mogla bi da navučesh prehladu.”

„Sad će mi još držati bukvicu jedna balavica koja mi nije ni do uva!” – ljutnula se Polisena. Ali otvorila je kovčežić kako bi iz njega izvadila prugasti prekrivač i obavila ga oko ramena.

„Šta imaš unutra?” – upitala je Lukrecija, primakavši se da pogleda, radoznala kao svraka.

Polisena je koraknula unazad kako bi zaštitila svoje blago, ali kovčežić joj je ispaao iz ruke i njegov sadržaj se prosuo na travu.

„Ah! Gle!” – uzviknula je Lukrecija iznenađeno. „Ribica od korala ista kao moja!”

I uzbuđeno je iz izreza haljine izvukla kožnu uzicu na kojoj su visili raznorazni privesci, među kojima i jedna crvena ribica potpuno ista kao ona koja je ispala iz kovčežića.

Polisena je prebledela. Srce je počelo da joj bubnja u grudima kao pomahnitalo. „Ko ti ga je dao?” – upitala je drhtavim glasom. U njenom mozgu su munjevitom brzinom počele da se gomilaju pretpostavke. Sad da vidiš kad je mala skitnica taj privezak dobila od svojih roditelja. Sad da vidiš kad se ispostavi da joj je sestra. Sad da vidiš kad je i ona, Polisena, umesto ćerka nekog princa, zapravo ćerka dvoje siromaha iz Močvarnika koji su umrli od kuge pre mnogo godina.

„Ko ti ga je dao?” – ponovila je, strepeći od odgovora.

„Dobila sam ga od jednog ribara iz Burovala, prošle godine”, odgovorila je plavokosa devojčica. „Došao je s decom da gleda predstavu, a kada je Kazilda prošetala sa šeširom, ubacio je u njega ovu ribicu. Očigledno da kod sebe nije imao novca.” Pogladi je privezak prstom. „Starac se nije bunio, naprotiv, rekao je da je to veoma skupocen predmet, istinsko umetničko delo, i da se može dobro prodati. Ali ja

Polisena i njeno prase

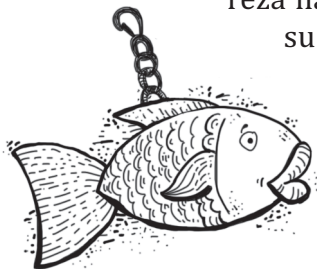
sam želela da ga zadržim za sebe, jer mi se mnogo dopao. I tako sam ga sakrila u rupu u zidu, a starcu sam rekla da mi ga je majmunica uzela dok sam ga gledala i da ga je iz inata bacila u more. Starac se silno razbesneo. Istukao me je prvo šibom, pa bičem, a zatim me je ostavio tri dana bez hrane. Ja sam kukala i plakala, ali sam se duboko u sebi radovala. Činilo mi se da nisam platila previsoku cenu za to zadovoljstvo što sam uspela da dobijem ono što sam želela i što sam namagarčila starca. Bilo mi je žao samo sirote Kazilde koja je takođe dobila porciju batina. Zamolila sam je da mi oprost i, da bih je utešila, obasula sam je poljupcima. Objasn timer sam joj da mi se ribica strašno dopala. Sigurna sam da mi je oprostila. I sada je ribica moja. Gledaj kako je lepa!”

„Skupocen predmet... umetničko delo...”, razmišljala je grozničavo Polisena. „Je l' ti ribar rekao gde ju je našao? Od koga ju je dobio?”

„Ne”, odgovorila je Lukrecija. „Ali sigurna sam da ju je napravio isti umetnik koji je napravio i tu tvoju.”

„Kako si tako sigurna?”

Lukrecija je uzela dva priveska i stavila ih jedan pored drugog na dlan ruke. „Gledaj! Kao prvo, boja i vrsta korala. Isti su. Reklo bi se da potiču od iste grane. Pogledaj zatim način izrade, istančanost sa kojom su urezana peraja, kri vulja repa. Oči su izdubljene istim šilom, a ova dva mala zarez na glavi, koja predstavljaju škrge, kao da su umetnikov potpis.”

Među robom koju je Vijeri Đentileski uvezio iz raznih krajeva sveta bilo je i dragulja, predmeta od slonovače, kameja, pečata od poludragog kamenja, i Polisena je naučila da razlikuje i proceni načine izrade.

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

„To je sasvim tačno. Reč je o istoj ruci”, priznala je, začuđena što i mala skitnica ima tako vešto oko.

Međutim, nije uspevala da shvati kako je moguće da je ribar dao jedan tako redak i dragocen poklon kao milostinju družini odrpanih cirkuzanata.

U svakom slučaju, sada je znala koja će biti prva etapa njegovog puta.

„Rekla si da taj ribar živi u Burovalu. Je l' možeš da mi покаžeš put?”

„Nema potrebe da ti ga pokazujem. Ja ću te tamo odvesti. Koliko puta treba da ti kažem da ćemo putovati zajedno?”

Priterana uza zid, Lukrecija je priznala da, u trenutku Poliseninog dolaska, ni ona sama još nije bila odlučila u kom pravcu da krene. Nakon što je sahranila starca, sklonila se sa svojim životinjama na ovaj tihi proplanak, gde je mnogo puta ranije dolazila sa starcem, kako bi na miru razmislila šta joj je dalje činiti.

Nije se plašila da ide kroz šumu sama sa životinjama. Koji bi se drumski razbojnik usudio da napadne družinu čiji su članovi jedan ogroman pas kao što je Ramiro, pa čak i jedan medved? Uostalom, poznavala je ovaj kraj kao sopstveni džep: puteve i stazice, poljane, reke i mostove, peščane plaže i grebene, ravnice i brežuljke, usamljena imanja, sela i varoši. Prokrstarila ga je uzduž i popreko sa starcem tokom svih ovih godina. Poznavala je i sve njegove stanovnike, kao što su i oni poznavali nju.

Ali je upravo zbog toga bila neodlučna koju maršrutu da odabere za održavanje svojih predstava. Pretila je opasnost da neki umišljeni „dobročinitelj”, sada kada se više nije trebalo plašiti starčevog gneva, dobije napad samilosti prema njoj – sirota mala devojčica koja je ostala sama na svetu! – i

Polisena i njeno prase

odluči da joj se umeša u život, tako što će joj, recimo, oduzeti životinje i zatvoriti je u neko sirotište ili prihvatilište.

Polisenin dolazak i njena priča su joj pomogle da smisli rešenje koje je moglo da ispadne veoma korisno za obe.

Lukrecija je znala da je sitna za svoje godine i da izgleda krhko i bolešljivo, uprkos tome što je od silnog vežbanja njeno telo bilo snažno i mišićavo. Ko god bi je video izvan predstave, zaključio bi da je krhka i nezaštićena i da joj je potrebna zaštita odrasle osobe. I nije bilo važno da li je ta odrasla osoba nasilna i okrutna kao Điraldi!

Bilo je, dakle, neophodno da putuje u društvu. Polisena je bila visoka za svoje godine, izgledala je kao da joj je četrnaest godina. A uostalom, biće ih dve. Lukrecija je bila uverena da će, kad je vide u društvu, ljudima biti mirna savest i da će je ostaviti na miru, kao pre smrti starca.

„Meni je svejedno da li ću ići u ovom ili onom pravcu”, zaključila je. „Naša predstava svuda ima uspeha. Putovaćemo zajedno i sledićemo tragove tvojih pravih roditelja. Ja ću ti pomoći da ih nađeš. Poznajem sve i svakog, i svi znaju da sam brbljivica. Biće mi lakše nego tebi da postavljam pitanja a da ne pobudim sumnju.”

„Čini mi se da je to dobra ideja”, složila se Polisena.

Lukrecija joj je prišla i počela s pažnjom da je osmatra. „Naravno, moraćeš da se praviš da si i ti cirkuzantkinja. Naučiću te nešto jednostavno.” Počela je da se smeje. „Sada imam dva nova učenika da uvežbavam: tebe i prase. Videćemo ko će od vas dvoje brže učiti!”

„Ne treba ništa da me učiš”, rekla je Polisen a uvređeno. „Umem da plešem i da pevam, umem da sviram violinu. Umem da hodam po tarabi a da ne padnem. Mogu svugde da se uzverem...”

„Stvarno? Hajde, pokaži mi...” – počela je Lukrecija. „Ne, čekaj. Prvo se presvuci. Nećeš valjda da se pentraš u toj svilen o j haljinici sa karnerima i mašnicama?”

„Ali nemam drugu!”

„Ne brini. Điraldijeva družina raspolaže veoma bogatom garderobom.”

Lukrecija je povel a Polisen u prema kolima koja je, tokom premeštanja družine, vukao Ramiro. Bila su to stara mleka-

Polisena i njeno prase

džijska kola, na dva točka, s rudom. Điraldi ih je ofarbao jarkim bojama, a za amove je zašio zvončice koji su ljupko zvonili.

Kola nisu bila pogodna za prevoz ljudi, na njima su mogle da se voze samo majmunica i guska, kad su bile umorne, pored jedne velike korpe od pruća u kojoj se nalazila sva pozorišna oprema družine. Odeća, perike, muzički instrumenti, plameni obruč, štule, uže za hodanje i sve ostale drangulije, kao i dva plehana tanjira i dve čaše iz kojih su jeli i pili vođa glumačke družine i njegova mala pomoćnica.

Kada je videla taj sirotinjski pribor, Polisena je pocrvenela od stida. „Ja nisam

gladna“, rekla je skrušeno. „Od juče ne mogu ništa da stavim u usta. Ali ti, možda...“ Spustila je na zemlju, ispred Lukrecije, zavežljaj sa namirnicama koji su joj dali u manastiru. Odmotala ga je. Bili su tu tvrdo kuvana jaja i sir, jedna salama, luk, jabuke, orasi, velika pogača i, u malom fišek u od prozirne hartije, dvanaest slatkih krofn i od pirinča, đumbira i kandiranog voća, specijalitet monahinja iz Betlema.

Điraldijeva družina i njene Cirkuske životinje

Sestra Zelinda je sračunala da će joj te zalihe biti dovoljne za nedelju dana.

Kada je ugledala sve te poslastice, Lukrecija je prebledela. Na usta joj je pošla pljuvačka i osetila je golicanje u stomaku. Ali nije zaboravila da se zarekla da će biti bolji vođa družine od starog Điraldija.

I tako je pozvala psa i dala mu pola pogače, pola salame i komad sira.

„Vi ste već jeli!” – rekla je strogo ostalim životinjama koje su se tiskale oko nje. Ali se sažalila kad je videla njihove molećive poglede i tako je medvedu, majmunici i šimpanzi dala po jednu jabuku. Za gusku je skrckala dva oraha.

Polisena je zabrinuto gledala kako zalihe nestaju. Dobro je što je makar prase bilo sito, jer bi mu u suprotnom ova šašavica verovatno dala jednu od tih dragocenih krofni.

Lukrecija je na kraju sela na jedan veliki kamen i počela da jede. Slistila je sve što je ostalo u zavežljaju, ne ostavivši ni mrvu. Zatim se zadovoljno potapšala po stomaku.

„Jasno se vidi da si ti najobičnije siročče, a ne neko aristokratsko nahoče u potrazi za roditeljima plemićke krvi!” – pomislila je Polisena kad je videla taj prizor, ali iz obzira prema sirotoj Lukreciji, koja nije bila kriva zbog svog niskog porekla, ugrizla se za jezik i nije ništa rekla.

Kad je utolila glad, Lukrecija je ustala i zapljeskala rukama kako bi privukla pažnju životinja.

„Izvini nas, ali mi sad moramo da radimo”, objasnila je Poliseni. „Nezavisno od toga da li ćemo imati predstavu, moramo svakog dana da vežbamo makar dva sata kako bismo ostali u formi.”

Polisena je nebrojeno puta videla Điraldijevu družinu na delu i znala je specijalne veštine svakog „artiste”. Ali nije mogla da zamisli da su te akrobacije, ti kolutovi preko glave, to preskakanje prepona koji su publici izgledali tako laki i spontani, kao da ne zahtevaju nikakav napor, bili rezultat tako napornog rada.

Lukrecija je, uz pomoć dva majmuna, razapela užu preko livade, tri metra iznad zemlje, čvrsto ga vezujući za grane dva snažna drveta.

Osim psa, svi ostali artisti su hodali po užetu. Medved i šimpanza su hodali s naporom, neprestano se praveći da će

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

pasti i mašuci iznad glave nekim besmislenim majušnim suncobranom od bele čipke.

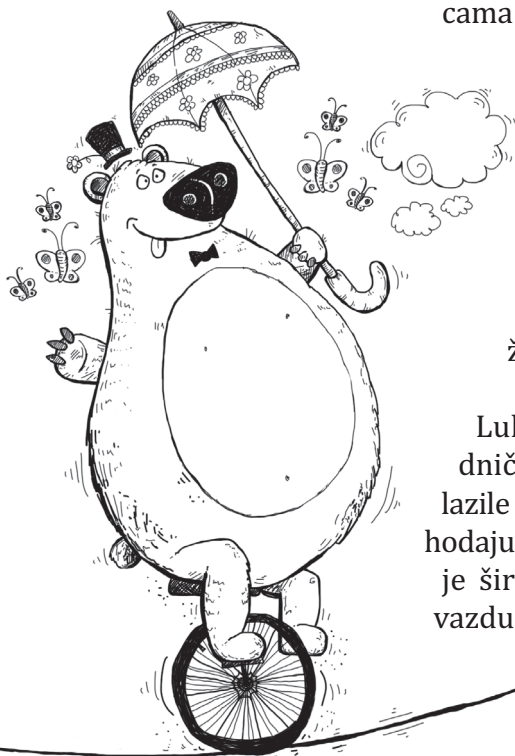
Ali onda se Lanselot zaustavio na samom kraju užeta i počeo da vitla dairama u vazduhu. Tada je Dimitri počeo da razuzdano pleše kao što plešu kozaci, pri čemu ni na trenutak nije izgubio ravnotežu niti su mu klecnule zadnje šape. A zatim, kao da sve to nije dovoljno, zatražio je rečitim pokretom od šimpanze da mu donese monocikl. Seo je na njega i počeo hitro da okreće pedale, vozeći se po užetu tamo-ovamo kao da je na nekoj širokoj pisti, ravnoj i bez prepreka.

Zatim je došao red na gusku, koju je Lukrecija bacila uvis i koja je doskočila na uže s lakoćom ptice koja sleće na granu.

Održavajući ravnotežu na svojim noži-

cama s opnom, hodala je poskakujući, klepećući krilima, razmetljivo i kočoperno. Zatim se sagnula, uhvatila kljunom uže, poletela nadole i ostala da visi poput košulje okačene na žicu da se osuši.

Majmunica Kazilda i Lukrecija imale su zajedničku tačku. I one su prelazile s kraja na kraj užeta, ali hodajući na rukama. Lukrecija je širila i skupljala noge u vazduhu. Kazilda je zadnjim šapama pozdravljala publiku,

Polisena i njeno prase

mrdajući repom na čijem je kraju bila vezana ružičasta mašna.

Nakon toga je Lukrecija, praćena u stopu majmunicom, počela da se obrće oko užeta držeći se za njega samo jednom rukom. Naglo bi prestala i u jednom skoku zauzela sedeći položaj na užetu, gde bi zatim nastavila da se ljulja kao na nekoj ljuljašci. Zavalila bi se unazad i u poslednjem trenutku ukrstila članke i stegla nogama uže, ostajući da visi s glavom nadole. Zatim bi ponovo stala nogama na uže i, kao opruga, skočila uvis, izvela salto i ponovo se prizemljila na tu tanku osnovu, ne gubeći ni za trenutak ravnotežu.

Polisena ju je posmatrala otvorenih usta. Čak i bez ljupkog kostima koji je nosila na predstavama, mala skitnica je u toj tački bila graciozna kao leptir, kao rajska ptičica... Činilo se kao da je bestelesna, bezmalo lepa, uprkos poderanom trikou, musavom licu i raščupanoj kosi.

Ipolita je, prepirući se s Agnes koja ju je zvala „ono malo musavo majmunče”, uvek tvrdila da je njena prijateljica Lukrecija prelepa. „Čudesno je lepa”, zaključila bi. „Plavokosa sa smeđim očima.” Ali ostatak porodice nije delio njeno mišljenje, premda niko nije mogao da porekne da je u svom scenskom kostimu od svetlucave svile, s dva krilca od gaze na ramenima, mala skitnica ostavljala snažan utisak na publiku.

Bernandinac Ramiro, za razliku od drugih životinja, nije bio akrobata. A kako je i mogao da bude, onako glomazan, s onim svojim sporim i tromim pokretima? Ali je zato umeo da čita, da piše i da računa.

Naravno, budući da mu je nedostajao glas, to svoje umeće iskazivao je tako što bi izvršio svaku naredbu koju bi mu neki nasumično izabrani gledalac iz publike napisao štampanim slovima na jednoj maloj tabli. Pisao je po diktatu,

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

sastavljajući reči uz pomoć drvenih kockica na kojima su bila ispisana slova abecede. Što se računanja tiče, Lukrecija bi ga glasno upitala: „Ramiro, koliko je sedam puta osam?” – Ili: „Sto osam podeljeno sa dvanaest?”

I publika je takođe mogla da postavlja slična pitanja. Pas bi načas zamišljeno pognuo glavu, a zatim bi počeo da laje: „Av! Av! Av!” – sve dok ne bi dostigao traženi broj. I nikada ne bi pogrešio.

Osim toga, bio je u stanju da na komandu izrazi sva osećanja, praveći urnebesno smešne izraze lica.

Lanselot, šimpanza, umeo je da svira violinu, daire, harmoniku i flautu. Umeo je takođe i da štrika, i prednjim i zadnjim nogama. Umeo je da napravi dupli salto mortale. On je, na smenu s medvedom, držao za dršku vatreni obruč, dižući ga uvis prema potrebi, kroz koji su, izvodeći bezbroj kolutova, skakale sve druge životinje, uključujući i gusku Apoloniju.

Lukrecija je još tog prvog dana htela da nauči prase da izvodi ovu tačku. „Trebalo da mu damo neko ime”, rekla je Poliseni. „Kako bi volela da ga zoveš?”

Polisena se zamislila. Činilo joj se da je suviše velika za takve igre. U kući Đentileskijevih je samo Petronila posturala sa psićima i ostalim životinjama kao da su igračke.

„Ako će da glumi, trebaće mu neko umetničko ime”, navaljivala je Lukrecija.

Polisena je malo promozgala i setila se glavnog junaka jednog romana koji je bio veoma drag njenoj majci. Odnosno gospođi Đinevri Đentileski. „Beli Cvetak!” – rekla je.

„Odlično”, složila se Lukrecija. „Nego, slušaj”, dodala je, „budući da smo se udružile, nema razloga da mi ga prodaješ. Dobila bi nešto novca, to je tačno. Ali, nije u redu otuđiti prijatelja za novac.”

Polisena i njeno prase

„Ali čime onda da kupim hranu?“ – upitala je Polisena kad se setila zbog čega joj je predstojnica manastira poklonila životinju.

„Radićeš, i ti i tvoj prijatelj. Kada artista uđe u neku družinu, vođa družine treba da brine o svim njegovim potrebama. Misliš li da sam suviše mlada da bih bila dobar vođa družine?“

„Ne. Mislim da ja nikada neću biti vešta kao vi. Neću nikada naučiti sve te teške vežbe...“

„Ali rekla si da umeš da se penješ, da sviraš, da plešeš, da pevaš... Mogle bismo da pevamo duete...“

„Lukrecija... Bojim se da ćeš samo imati štete ako me povedeš sa sobom!“ – rekla je Polisena zabrinutim glasom. „Istina je da umem da radim sve što sam ti rekla. Nisam te slagala. Ali plašim se da nikada neću imati hrabrosti da nastupam pred publikom. Suviše sam stidljiva...“

„Nema žurbe“, umirila ju je Lukrecija. „Zasad je dovoljno da nastupa prase. Zaradiće i tvoj deo. A uostalom, ti bi mogla da budeš scenski pomoćnik. Mogla bi da se staraš o rekvizitima koje koristimo u predstavama. Mogla bi da vodiš računa o kostimima...“

„Umem lepo da crtam!“ – uzviknula je Polisena sa olakšanjem. „Mogla bih da naslikam jedan lep plakat u boji koji možemo da okačimo na trgu kako bismo narodu dali do znanja da je Điraldijeva družina stigla u grad i da će održati predstavu.“

„Odlična ideja! Vidiš da nisam pogrešila što sam te primila?“ – nasmejala se Lukrecija.

Bilo je već kasno. Pre nego što se smračilo, imali su taman toliko vremena da probaju scenu sa salonom.

Bila je to komična pantomima. Komad bez reči. Komični efekat je proizlazio prvenstveno iz toga što su glumci bili

Đivaldijeva družina i njene Cirkuske životinje

prerušeni. Dimitri je igrao ulogu imućnog generala koji je u svom salonu nestrpljivo iščekivao dolazak svoje dve nećake, dve gospođe, kako bi odlučio koja će od njih biti njegova naslednica. Notar, kog je igrala Apolonija, sedeo je za stolom sa svitkom pergamenta, spreman da napiše testament.

I evo dveju nećaka kako dolaze: Ramiro, umotan u šal i sa strogom udovičkom kapicom na glavi, i Lancelot, veoma otmen u dekoltovanoj haljini sa šlepom, bisernom ogrlicom i perikom sa crnim kovrdžama.

Obe kandidatkinje za naslednicu povele su sa sobom svoje mališane i svaka je svoga podsticala da se umiljava ujaku generalu. Ali Kazilda, odevena u haljinicu za novorođenče od ružičastog brokata sa puf rukavima, prevrnula je čajnik na generalovu glavu, klepila ga kašikom, na njegovo maženje uzvratila tako što mu je isplazila jezik i, na kraju, povukla je stolnjak sa stola, oborivši čitav servis za čaj na pod. Tokom ovih podviga, majka-Lancelot je u početku pokušavala da je spreči, a zatim je u očajanju digla ruke ka nebu i skljojkala se bez svesti u fotelju.

Udovica-Ramiro je za to vreme likovala, uverena da će nasledstvo pripasti njoj. Ali kada je ujak general uzeo u naručje odojče Belog Cvetka, kog su mu prineli u korpici za novorođenčad obloženoj belim muslinom, mališan mu se upiškiio na uniformu sa širitima, a zatim mu se izmigoljio iz ruku i počeo da mu trči između nogu sve dok se ovaj nije sapleo i tako nezgodno pao da je slomio nogu. Sirota majka je pokrila njušku obema šapama kako ne bi gledala tu strahotu.

Na kraju je general, besan kao ris, oterao nećake i njihovu decu i proglasio za naslednicu sobaricu Lukreciju, koja, s kapicom i keceljom, nečujna, tokom čitave scene nije ni na trenutak prestala vredno da radi: uvodila je goste, služila čaj, čistila krhotine, brisala generalovu uniformu, previjala mu slomljenu nogu.

Polisena i njeno prase

„Kao što vidiš, nije neka dubokoumna priča”, rekla je Lukrecija kad su završili probu. „Ali svet voli da gleda životinje prerusene u ljude. Voli da vidi kako su dve gospođe kažnjene zbog pohlepe, kako je nadmeni general ispao smešan i kako je nagrađena siromašna i skromna sobarica, koja će postati naslednica i velika gospođa. Ne igramo je svake večeri da ne bismo upropastili kostime. A naročito ako je u publici neki general, ili neka otmena gospođa koja bi mogla da se uvredi. Držimo je u rezervi za slučaj da vidimo da je svet potišten zbog oskudice ili neke druge nevolje. Điraldi je govorio da baš u takvim okolnostima svet ima očajničku potrebu za smehom. I bio je u pravu.”

Starac je naučio Lukreciju i mnogim drugim stvarima koje su se ticale psihologije publike, mnogim lukavstvima i tajnama zanata. Takođe ju je naučio da čita, da piše i da računa. A Lukrecija je bila tako dobar đak da bi je, kad bi prolazili kroz sela, poneki seljak pozvao da mu proveri račune, ili bi je zamolio da napiše pismo njegovom sinu vojniku ili nekoj devojci kojoj je želeo da izjavi ljubav.

„Starac mi je uvek govorio da ako jednog dana ostanem bez drugih sredstava, mogu da zarađujem za život radeći kao pisar.”

Polisena je bila zadivljena. Do tada je uvek mislila da se samo u gospodskoj kući, sa školovanim nastavnicima i mnoštvom knjiga, i majkom koja ti stoji nad glavom kako bi proverila da li si naučio lekciju, može steći obrazovanje. I pomislila je da, u suštini, stari Điraldi i nije bio tako okrutan prema Lukreciji ako ju je naučio sve te stvari.

„To je uradio da bi on od toga imao koristi”, odvrtila je Lukrecija. „I zato što se tokom dugih zimskih pauza dosađivao. A uostalom, tukao me je suviše jako i suviše često da bih mu zbog bilo čega bila zahvalna.”

